

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра філософії та соціології

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ
ТЕОРІЯ ЦИВІЛІЗАЦІЙ ТА МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ

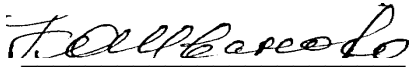
підготовки перший (бакалаврський) рівень
галузі знань 22 «Охорона здоров'я»
спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія»
освітньої програми «Фізична терапія» ФТб(3,10 д)
спеціалізації _____

2021 рік

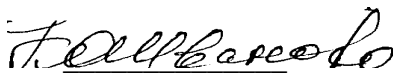
Навчальна програма навчальної дисципліни «Теорія цивілізацій та міжкультурна комунікація» спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» освітньої програми «Фізична терапія» ФТб(3,10 д) для здобувачів вищої освіти 1 курсу.

Розробники: Іванова К.А., проф. кафедри філософії та соціології, докт. філос. наук,
Садовніков О.К., доц. кафедри філософії та соціології канд. філос. наук
Хіріна Г.О., доц. кафедри філософії та соціології, канд. іст. наук

Навчальна програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри філософії та соціології
Протокол від «26» серпня 2021 року № 1

Зав. кафедри проф. Каріна ІВАНОВА

Навчальна програма схвалена на засіданні профільної методичної комісії з дисциплін
гуманітарного циклу
Протокол від « 02 » вересня 2021 року № 1

Голова профільної комісії проф. Каріна ІВАНОВА

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Теорія цивілізацій та міжкультурна комунікація» складена відповідно до Стандарту вищої освіти України галузі знань галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» освітньої програми «Фізична терапія» ФТб(3,10 д)

Мова навчання: українська

Статус дисципліни: вибіркова

Дисципліна «Теорія цивілізацій та міжкультурна комунікація» є вибірковою дисципліною та основну увагу приділяє вивченню важливих чинників духовного збагачення, інтелектуального розвитку, формуванню світоглядно-методологічної парадигми та власної цивілізаційної ідентичності. Глобалізація, як процес і наростаюча тенденція нашого часу, стрімко набуває загальносвітового масштабу, породжуючи нові суперечливі наслідки. Сучасна епоха вимагає нової парадигми у відносинах між народами і державами, нової геополітичної конструкції світобудови, безпечної для всього світу і окремих його частин. За таких умов імперативом нинішньої світової політики стає взаємодія цивілізацій, де проявляються протиріччя, які можуть стати визначальними для ХХІ століття. З одного боку, спостерігається економічна, технологічна, інформаційна інтеграція світової спільноти, а з іншого, посилення інтеграції веде до зростання цивілізаційної самосвідомості. Виникає конгломерат відмінних за своєю історією, традиціями, мовами, релігіями цивілізаційних соціумів, які розвиваються, взаємодіють і впливають один на одного. Цим відносно самостійним і самотутнім соціумам доводиться співіснувати в єдиному інформаційному просторі.

Передумови вивчення навчальної дисципліни: базовий курс «Історії України», «Всесвітньої історії», суспільствознавства, вибіркової дисципліни «Історія світової та української культури», «Логіка». Дисципліна «Теорія цивілізацій та міжкультурна комунікація» є дисципліною світоглядної спрямованості, вона дає пізнання базових понять феномену цивілізації.

Предметом вивчення навчальної дисципліни ««Теорія цивілізацій та міжкультурна комунікація» є генезис та закономірності виникнення, становлення та розвитку цивілізацій. Дисципліна спрямована на підготовку наступного покоління лідерів. Вона сприяє розумінню процесів глобалізації та їх наслідків, вивчає основні виміри та багатогранні взаємозв'язки, що визначають обличчя сучасного світу, такі як національні держави, міжнародні організації, неурядові структури, етнічні, культурні, релігійні групи.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Мета навчальної дисципліни «Теорія цивілізацій та міжкультурна комунікація»: формування у майбутніх науковців теоретичних знань у сфері сучасних цивілізаційних теорій; вивчення основних понять і дослідницьких підходів, що дозволяють описати особливості сучасної соціокультурної ситуації та міжцивілізаційного діалогу.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни «Теорія цивілізацій та міжкультурна комунікація».

Основними **завданнями** навчальної дисципліни «Теорія цивілізацій та міжкультурна комунікація» є ознайомлення студентів з загальними закономірностями та різноманітним шляхів розвитку людського суспільства і держави; розвиток здібностей до самостійного аналізу специфіки різних цивілізацій та їх взаємозв'язків; ознайомлення з поведінковими стереотипами в різні епохи і в різних культурах; аналіз економічних, політичних, духовних, соціальних факторів, що впливають на систему світосприйняття людей і моделі їх поведінки; розвиток і вдосконалення спеціальних компетенцій у сфері міжцивілізаційного діалогу.

1.3.. Компетентності та заплановані результати навчання

Дисципліна «Теорія цивілізацій та міжкультурна комунікація» забезпечує набуття здобувачами освіти *компетентностей*:

інтегральна:

Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, пов'язані з фізичною терапією, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням положень, теорій та методів медико-біологічних, соціальних, психолого-педагогічних наук.

загальні:

- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- Здатність працювати в команді.
- Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної Мети
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

спеціальні (фахові):

- Здатність пояснити пацієнтам, клієнтам, родинам, членам міждисциплінарної команди, іншим медичним працівникам потребу у заходах фізичної терапії, принципи їх використання і зв'язок з охороною здоров'я.
- Здатність враховувати медичні, психолого-педагогічні, соціальні аспекти у практиці фізичної терапії
- Здатність впровадити професійну діяльність відповідно до потреб здоров'я, культурних цінностей та традицій населення України.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Теорія цивілізації та міжкультурна комунікація» здобувач освіти повинен

знати:

- основні положення сучасної теорії цивілізацій;
- динаміку суспільного розвитку, синхронний і діахронний аспекти розгляду цивілізацій;
- основні етапи становлення і розвитку цивілізаційних теорій
- методи вивчення культурних/цивілізаційних систем і міжкультурних/міжцивілізаційних ситуацій;
- базові культурні концепти та особливості спілкування носіїв різних культур і субкультур;
- переваги та загрози глобалізації та їх вплив на сучасний міжцивілізаційний діалог.

вміти:

- Спілкуватися усно та письмово українською та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом, дотримуватися етики ділового спілкування; складати документи, у тому числі іноземною мовою (мовами).
- Застосовувати у професійній діяльності знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичної терапії.
- Діяти згідно з нормативно-правовими вимогами та нормами професійної етики.
- Застосовувати сучасні науково-доказові дані у професійній діяльності.
- Обирати оптимальні форми, методи і прийоми, які б забезпечили шанобливе ставлення до пацієнта/клієнта, його безпеку/захист, комфорт та приватність.

- Вербально і невербально спілкуватися з особами та групами співрозмовників, різними за віком, рівнем освіти, соціальною і професійною приналежністю, психологічними та когнітивними якостями тощо, у мультидисциплінарній команді.
- Оцінювати себе критично, засвоювати нову фахову інформацію, поглиблювати знання за допомогою самоосвіти, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег.
- Застосовувати професійну діяльність відповідно до потреб здоров'я, культурних цінностей та традицій населення України.

володіти:

- історичними методами дослідження;
- аналізом історико-культурних явищ, процесів, подій та ін.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **90 годин 3 кредити ECTS.**

Змістовий модуль № 1. Сучасні підходи до цивілізаційної теорії.

Тема 1. Основи сучасної теорії цивілізацій. Багатовимірність поняття цивілізації.

Методологічні проблеми цивілізаційного дослідження. «Великі теорії цивілізації» ХІХ–ХХ ст. М. Данілевський, О. Шпенглер, А Тойнбі.

Тема 2. Дихотомія цивілізації та культури у науковому дискурсі. Основні етапи розвитку цивілізаційних теорій.

Розуміння та підходи до визначення культури та цивілізації. Теорії Е. Дюркгейма, М. Вебера, Т. Гоббса, Р. Дж. Коллінгвуда, М. Данилевського, К. Леонтьєва, Л. Гумільова, О. Шпенглера, А. Тойнбі, С. Гантингтона.

Тема 3. Цивілізації та сучасна світова система: виклики глобалізації.

Глобалізація. Стратегії розвитку людства. Постіндустріальне та інформаційне суспільство.

Тема 4. Проблеми і перспективи постмодерного світу в контексті сучасних геополітичних реалій. Методологія крос-культурного аналізу.

Геополітика, суб'єкти геополітики. Геополітична структура світу. Крос-культурний аналіз та його особливості: семантичні, технічні, змістовні, критеріальний виміри, та вимір концептуальної еквівалентності.

Змістовий модуль 2. Основи сучасної міжкультурної комунікації.

Тема 5. Діалог цивілізацій і міжкультурна комунікація.

«Діалог культур». Стратегії взаємодій культур. «Точки дотику» культур. Толерантність як базова складова діалогу.

Тема 6. Перші та давні цивілізації.

Перші землеробські цивілізації. Давні цивілізації Міжріччя, Індії, Китаю, Єгипту, Греції, Риму та Елліністичні.

Тема 7. Індійська та китайська цивілізації.

Етапи розвитку. Релігійні, культурні, ментальні особливості. Економічний стан на сучасному етапі. Міжнародне положення в системі сучасних держав.

Тема 8. Західна цивілізація.

Етапи розвитку. Релігійні, культурні, ментальні особливості. Економічний стан на сучасному етапі. Вплив та відношення до інших культур. Міжнародне положення в системі сучасних держав.

Тема 9. Світова цивілізація.

Етапи та особливості розвитку. Рушійні сили розвитку. Досягнення і проблеми людської цивілізації в ХХІ ст. Перспективи майбутнього.

Тема 10. Міжнародне культурне співробітництво.

Міжнародні культурні організації. Сфери міжнародної співпраці. Стратегічні пріоритети. Урядові та неурядові організації. Міжнародні зв'язки в галузі науки, освіти, культури, мистецтва.

Контроль змістового модулю №2.

Підсумковий модульний контроль.

3. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Підсумковий модульний контроль здійснюється по завершенню вивчення курсу на останньому семінарському занятті.

Форма контролю письмова.

Письмова підсумкова модульна робота складається з 2 теоретичних питань та 20 тестових питань, кожне з яких має тільки одну правильну відповідь.

Оцінювання письмової відповіді на теоретичне питання ПМК (максимальна кількість балів – 10).

10-7 балів - студент правильно, повно та аргументовано розкрив теоретичне питання, продемонстрував вміння самостійно аналізувати матеріал, володіє філософською термінологією і викладає матеріал чітко і логічно;

6-4 балів - студент достатньо повно розкрив суть питання, володіє термінологією, але назвав не всі риси, ознаки або види явища, процесу, теорії, проблеми, категорії, не до кінця розуміє зміст понять, але припустив деякі неточності, які не вплинули на правильне розуміння;

3-1 балів - отримує студент, який частково розкрив зміст питання, не повністю визначив істотні аспекти питання: риси, функції, види, форми тощо, допустив деякі помилки принципового характеру.

Оцінювання письмових тестових завдань: за кожну правильну відповідь студент отримує 1 бал, максимальна кількість балів – 20.

Мінімальна кількість балів за підсумковий модульний контроль, що вважається зарахованим, - **25 балів**. Максимальна кількість балів за підсумковий модульний контроль – **40 балів**.

Студент (в окремих випадках) також може відповідати на питання підсумкового модульного контролю в усній формі в межах часу відведеного для підсумкового модульного контролю.

40-35 балів - студент правильно, повно та аргументовано розкрив теоретичне питання, продемонстрував вміння самостійно аналізувати матеріал, володіє термінологією і викладає матеріал чітко і логічно;

34-29 балів - студент достатньо повно розкрив суть питання, володіє термінологією, але назвав не всі риси, ознаки або види явища, процесу, теорії, проблеми, категорії, не до кінця розуміє зміст понять, допустив деякі неточності, що не вплинули на правильне розуміння;

28-25 балів - отримує студент, який частково розкрив зміст питання, не повністю визначив істотні аспекти питання: риси, функції, види, форми тощо, допустив деякі помилки принципового характеру;

24-0 балів – отримує студент, який не володіє термінологією дисципліни, не розкрив зміст питання, не визначив істотні питання: риси, функції, види, форми, допустив помилки принципового характеру.

Значення контролю полягає не лише в тому, щоб визначити рівень знань студента, але й у тому, щоб перевірити, як він володіє методом пізнання, як вміє переводити набуті знання в «регістр» власного життєвого досвіду і професійних знань.

4. Методичне забезпечення

1. Таблиці.
2. Тренувальні роботи для поточного контролю.
3. Тренувально-контрольна система комп'ютерних тестів з тем курсу.
<https://tests.nuph.edu.ua/course/view.php?id=327>
4. Ресурс дистанційної підтримки самостійної роботи студентів.

5. Рекомендована література

Основна

1. Етнічність, релігія, нація: міжкультурні комунікації: моногр. / НФаУ ; авт.-уклад.: Є. А. Подольська, О. А. Філіппова, К. А. Іванова. Х. : НФаУ : Золоті сторінки, 2003. 216 с.
2. Горбатюк Т.В., Данилова Т.В. Теорія цивілізацій та гуманітарні проблеми людства. – Київ-Ніжин, 2015. 600 с.
3. Дельєж Р. Нариси з історії антропології. Школи. Автори. Теорії. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 287 с.
4. Довжук І.В. Історія і теорія світових цивілізацій: Підручник / І.В. Довжук, В.Б. Попов, А.І. Атоян та ін. Луганська: Вид. СНУ ім. В. Даля. 2012. 1088 с.
5. Манакін В.М. Мова і міжкультурна комунікація. К.: Академія, 2012. – 288 с.
6. Тюрменко І.І., Горбула О.Д. Культурологія: теорія та історія культури: Навчальний посібник. К.: Центр Навчальної літератури, 2004. 368 с.
7. Фергюсон Н. Цивілізація: як Захід став успішним. – К.: Наш формат, 2017. 488 с.
8. Данилевский Н. Я. Россия и Европа. М.: ИЦ «Древнее и современное», 2002.
9. Тойнбі А. Дж. Дослідження історії. Київ: Основи, 1995. 406 с.
10. Фукуяма, Ф. Конец истории и последний человек / Ф. Фукуяма / Пер. с англ. М.Б. Левина. М.: АСТ, 2010.
11. Хантингтон, С. Столкновение цивилизаций / Пер. с англ. Т.А. Велимеева. М.: АСТ, 2011.
12. Шпенглер О. Закат Европы. М.: «Наука», 1993. 604 с.

Допоміжна

1. Бацевич Ф.С. Словник термінів міжкультурної комунікації. Львів: Нац. університет ім. І. Франка, Київ: Довіра, 2007. 205 с.
2. Бродель Ф. Грамматика цивилизаций. – М.: Издательство «Весь мир», 2008. – 552 с.
3. Бродель Ф. Материальная цивилизация, экономика и капитализм. XV-XVIII вв. Т. 1. Структуры повседневности. Возможное и невозможное. – М.: Издательство «Весь мир», 2007. – 592 с.
4. Бродель Ф. Материальная цивилизация, экономика и капитализм. XV-XVIII вв. Т. 2. Игры обмена. – М.: Издательство «Весь мир», 2006. – 672 с.
5. Бродель Ф. Материальная цивилизация, экономика и капитализм. XV-XVIII вв. Т. 3. Время мира. – М.: Издательство «Весь мир», 2007. – 752 с. Бродель Ф. История материальной цивилизации. XV-XVIII вв. В 3-х тт. М. «Прогресс», 1991–1993.
6. Валлерстайн И. Анализ мировых систем и ситуация в современном мире. Пер. с англ. П.М. Кудюкина. СПб.: Издательство «Университетская книга», 2001. 416 с.
7. Грушевицкая Т.Г., Попков В.Д., Садохин А.Л. Основы межкультурной коммуникации. М.: ЮНИТИ, 2003. 352 с.
8. Зернецька О.В. Глобальний розвиток систем масової комунікації і міжнародних відносин. К.: Освіта, 1999. 351 с.
9. Іванов В.Ф., Мелещенко О.К. Сучасні комп'ютерні технології і засоби масової комунікації: аспекти застосування. К.: ІЗМН, 1996. 180 с.

10. Лотман Ю.М. Несколько мыслей о типологии культур // Новая литература по культурологии. 1995. № 3. С. 30-42.
11. Маркузе, Г. Эрос и цивилизация. Одномерный человек. М.: АСТ, 2003. 528 с.
12. Почепцов Г.Г. Коммуникационные технологии XX века. К.: Ваклер, 2001. 352 с.
13. Почепцов Г.Г. Теорія комунікації. К.: Київський університет, 1999. 308 с.
14. Почепцов Г.Г. Теория коммуникации. К.: Ваклер, 2001. 656 с.
15. Садохин А. П. Межкультурная коммуникация :Учеб. пос. М., 2006. 336 с.
16. Сорокин, П. Человек. Цивилизация. Общество. М.: Политиздат, 1992. 543 с.
17. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация. М.: СЛОВО, 2000. 624 с.
18. Фукуяма, Ф. Сильное государство: Управление и мировой порядок в XXI веке / Ф. Фукуяма. М.: Издательство «Хранитель», 2006. 220 с.
19. Элиас, Н. О процессе цивилизации. Социогенетические и психогенетические исследования. Т.1-2. М. - СПб, 2001. 336 с., 378 с.
20. Gonzalez, A., Houston, M., Chen, V. Our Voices: Essays in Culture, Ethnicity, and Communication. Oxford University Press, USA; 5 edition, 2011. 368p.
21. Griffin, E. A First Look at Communication Theory. McGraw-Hill Humanities/Social Sciences/Languages; 8 edition, 2011. 608p.
22. Herzog, C. Intercultural communication conflicts. GRIN Verlag, 2010. 40p.
23. Hofstede, G., Hofstede G.J., Minkov M. Cultures and Organizations: Software of the Mind. McGraw-Hill; 3 edition, 2010. 576p.
24. Jandt F.E. An Introduction to Intercultural Communication: Identities in a Global Community. SAGE Publications, Inc.; 7 edition, 2012. 448p.
25. Kluckhohn, F. Dominant and variant value orientations // Personality in nature, society, and culture. - C. Kluckhohn & H. Murray (Eds.). NY: Alfred A. Knopf, 1953. P. 342-357.
26. Kluckhohn, F., Strodtbeck, F. Variations in Value Orientations. New York: Row, Peterson and Co., USA, 1961. 187 p.
27. Littlejohn, S.W., Foss, K.A. Theories of Human Communication. Waveland Press, Inc.; 10 edition, 2010. 487p.
28. Lustig, M.W., Koester, J. Intercultural Competence. Pearson; 7 edition, 2012. 400p.
29. Martin J., Nakayama, T. Intercultural Communication in Contexts. McGraw-Hill Humanities/Social Sciences/Languages; 6 edition, 2012. 576p.
30. Neuliep, J.W. Intercultural Communication: A Contextual Approach. SAGE Publications; 5 edition, 2011. 488p.
31. Piller, I. Intercultural Communication: A Critical Introduction. Edinburgh University Press, 2011. 224p.
32. Samovar, L.A, Porter, R.E., McDaniel, E.R. Communication between Cultures. Wadsworth Publishing; 7 edition, 2009. 480p.
33. Scollon, R., Wong Scollon, S., Jones, R.H. Intercultural Communication: A Discourse Approach. Wiley-Blackwell; 3 edition, 2012. 336p.
34. Sorrels, K. S. Intercultural Communication: Globalization and Social Justice. SAGE Publications, Inc.; 1 edition, 2012. 312p.

6. Інформаційні ресурси, у т.ч. в мережі Інтернет

1. Дистанційний ресурс НФаУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.pharmel.kharkiv.edu/
2. Сайт кафедри філософії та соціології [Електронний ресурс]. – Режим доступу: philosophy.nuph.edu.ua